

MIEJSCA I PODRÓŻE

Ciekawostki o Krakowie: 40 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 15.10.2026 · Zaktualizowano: 20.10.2026 · Zweryfikowano: 20.10.2026

Kraków, drugie co do wielkości miasto Polski, otrzymał prawa miejskie 5 czerwca 1257 r., a od 1978 r. jego historyczne centrum z największym rynkiem w Europie jest na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO. Od koronacji Władysława Łokietka w 1320 r. na Wawelu koronowali się wszyscy polscy królowie z wyjątkiem 2, a z wieży Mariackiej od ponad 600 lat co godzinę rozbrzmiewa hejnał. W mieście działa najstarszy uniwersytet w Polsce, założony w 1364 r.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Kraków otrzymał prawa miejskie 5 czerwca 1257 r.
- Historyczne centrum Krakowa i kopalnia soli w Wieliczce są na liście UNESCO od 1978 r.
- Uniwersytet Jagielloński założono 12 maja 1364 r., a w 1400 r. odnowił go Władysław Jagiełło.
- Z 160 arrasów kupionych przez Zygmunta Augusta przetrwało 137.
- Hejnalista wspina się po 239 stopniach na wysokość 54 m.
- Miasto zajmuje 327 km² i dzieli się na 18 dzielnic.
- Tradycja krakowskich szopek jest od 2018 r. na liście niematerialnego dziedzictwa UNESCO.

Historia miasta

1 W latach 988–990 Mieszko I połączył ziemie Wiślan z północnymi

W latach 988–990 książę Mieszko I połączył ziemie południowe, w tym Kraków, z północnymi w silne państwo. Wcześniej Kraków był siedzibą plemienia Wiślan, które zamieszkiwało Małopolskę do X w. Syn Mieszka, Bolesław Chrobry, uczynił Kraków siedzibą biskupstwa. W 1138 r. Kraków stał się stolicą jednego z głównych polskich księstw dzielnicowych.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

2 Prawa miejskie Kraków otrzymał 5 czerwca 1257 r.

5 czerwca 1257 r. książę Bolesław Wstydliwy wystawił dokument lokacyjny, na mocy którego Kraków otrzymał prawa miejskie (magdeburskie). UNESCO opisuje go jako XIII-wieczne miasto kupieckie z największym rynkiem w Europie, licznymi zabytkowymi kamienicami, pałacami i kościołami. Kraków był niegdyś stolicą Polski i jednym z największych ośrodków administracyjnych i handlowych Europy Środkowej. Sąsiedni Kazimierz otrzymał prawa miejskie w 1335 r., a dziś należy do historycznego centrum Krakowa.[2][3]

Źródła: UNESCO World Heritage Centre, Historic Centre of Kraków , Data odczytu: 2026.10.20; Archiwum Narodowe w Krakowie, Dokument lokacyjny miasta Krakowa z 1257 r. , Data odczytu: 2026.10.20

3 Od 1320 r. na Wawelu koronowano polskich królów

20 stycznia 1320 r. w katedrze na Wawelu koronował się Władysław Łokietek, który zjednoczył rozbite ziemie polskie. Odtąd przez 400 lat katedra wawelska była kościołem polskich królów: koronowali się tu wszyscy monarchowie z wyjątkiem Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Augusta Poniatowskiego. W 1320 r. Łokietek uczynił też Kraków swoją stolicą.[4][1]

Źródła: Parafia Archikatedralna na Wawelu, Katedra Królewska , Data odczytu: 2026.10.15; Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

4 Do 1611 r. król Zygmunt III przeniósł stolicę do Warszawy

Do 1611 r. król Zygmunt III Waza przeniósł stolicę z Krakowa do Warszawy. Już do 1600 r. Kraków zaczął tracić znaczenie, a dynastia Jagiellonów wygasta. Szwedzkie wojny w XVII w. zubożyły miasto. W 1794 r. w Krakowie Tadeusz Kościuszko rozpoczął powstanie przeciwko Rosji.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

5 W latach 1815–1846 Kraków był niepodległą republiką

Od 1795 do 1918 r. Krakowem rządziła Austria, z 2 przerwami. W latach 1809–1815 miasto należało do Księstwa Warszawskiego, a w latach 1815–1846 wraz z okolicami tworzyło niepodległą republikę. W 2. połowie XIX w., przy łagodniejszej władzy austriackiej, Kraków odzyskał dawne znaczenie, a w 1918 r. wrócił do Polski.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

6 6 listopada 1939 r. Niemcy aresztowali 183 osoby, głównie krakowskich uczonych

6 listopada 1939 r. Niemcy zatrzymali w Collegium Novum 183 osoby, głównie uczonych z Uniwersytetu Jagiellońskiego, w akcji nazwanej Sonderaktion Krakau. Zebranie wykładowców zwołano na prośbę SS-Sturmbannführera Bruno Müllera i była to pułapka. 172 zatrzymanych wywieziono przez Wrocław do obozu Sachsenhausen. Do lutego 1940 r. zmarło tam z wycieńczenia 12 profesorów.[5]

Źródło: Instytut Pamięci Narodowej, Przystanek Historia, Czocher A., Ofiary Sonderaktion Krakau , Data publikacji: 2020.07.02, Data odczytu: 2026.10.19

7 W czasie wojny Niemcy wywieźli z Krakowa około 55 tys. Żydów

Okolo 55 tys. krakowskich Żydów Niemcy wywieźli w czasie II wojny światowej do obozu zagłady Auschwitz II (Birkenau). Kraków zajęli na początku wojny, a niemiecki gubernator urządził siedzibę na Wawelu. W 1945 r. Kraków wyzwoliły szybko nacierające wojska radzieckie, a miasto ucierpiało znacznie mniej niż inne miasta regionu.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

8 Budowę Nowej Huty rozpoczęto w czerwcu 1949 r.

W czerwcu 1949 r. pod Krakowem rozpoczęła się budowa pierwszego bloku Nowej Huty, a następnie kombinatu. Kilka miesięcy wcześniej zatwierdzono lokalizację kombinatu i dzielnicy dla 100 tys. mieszkańców. 30 stycznia 2023 r. Prezydent RP uznał zespół architektoniczny i urbanistyczny Nowej Huty za pomnik historii jako reprezentatywną realizację urbanistyczną

socrealizmu w Polsce.[6][7]

Źródła: Urząd Miasta Krakowa, Świątujemy 75. urodziny Nowej Huty , Data publikacji: 2024.09.12, Data odczytu: 2026.10.20; Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie uznania za pomnik historii „Kraków – zespół architektoniczny i urbanistyczny dzielnic Nowa Huta” , Data odczytu: 2026.10.20

Wawel i jego skarby

9 Gotycką katedrę na Wawelu konsekrowano 28 marca 1364 r.

Pierwszą katedrę na Wawelu wzniesiono najpewniej wkrótce po ustanowieniu biskupstwa krakowskiego w 1000 r. Kolejną, romańską, konsekrowano w 1142 r., a jej krypta św. Leonarda przetrwała do dziś. Obecną gotycką katedrę budowano w latach 1320–1364 i konsekrowano 28 marca 1364 r. Pierwszym królem pochowanym na Wawelu był Władysław Łokietek.[8][4]

Źródła: Parafia Archikatedralna na Wawelu, Zarys dziejów katedry , Data odczytu: 2026.10.15; Parafia Archikatedralna na Wawelu, Katedra Królewska , Data odczytu: 2026.10.15

10 Kaplicę Zygmuntowską budowano w latach 1519–1533

W latach 1519–1533 włoscy rzeźbiarze wzniesli przy katedrze wawelskiej Kaplicę Zygmuntowską, ufundowaną przez króla Zygmunta I Starego. Zaprojektował ją Włoch Bartolomeo Berrecci. Parafia wawelska nazywa ją perłą renesansu Europy Środkowej. Sam król i jego następcy spoczywają jednak w podziemnych kryptach katedry.[4]

Źródło: Parafia Archikatedralna na Wawelu, Katedra Królewska , Data odczytu: 2026.10.15

11 Dzwon Zygmunt zabrzmiał po raz pierwszy 13 lipca 1521 r.

Dzwon Zygmunt odlał w Krakowie w 1520 r. norymberski ludwisarz Hans Behem, a ufundował go król Zygmunt I Stary. Krakowianie usłyszeli go pierwszy raz 13 lipca 1521 r. Serce dzwonu wisi na pasie z wotowej skóry, który w najgrubszym miejscu ma 12 warstw. Najniższy z tonów składowych dzwonu to Fis w oktawie wielkiej.[9]

Źródło: Parafia Archikatedralna na Wawelu, Królewski Dzwon Zygmunt , Data odczytu: 2026.10.15

12 Gotycki zamek na Wawelu przebudowano na renesansowy w latach 1506–1534

W latach 1506–1534 gotycki pałac na Wawelu przebudowano na renesansową rezydencję. Obecny kształt pałacu ustaliła ta wielka przebudowa za panowania Zygmunta Starego. Po pożarze w 1595 r. Zygmunt III Waza odnowił i rozbudował skrzydło północne. Największą katastrofę w dziejach zamku spowodował jednak pożar w 1702 r.[10][11]

Źródła: Urząd Miasta Krakowa, Historia zamku , Data publikacji: 2010.07.19, Data odczytu: 2026.10.20; Urząd Miasta Krakowa, Pałac Królewski , Data publikacji: 2010.07.19, Data odczytu: 2026.10.20

13 Z 194 rzeźbionych głów w wawelskim stropie zostało 30

Z dawnego stropu z rzeźbami w pałacu na Wawelu, wykonanego około 1540 r., zachowało się tylko 30 rzeźbionych głów ludzkich. Pierwotnie było ich 194. Strop powstał w czasie wielkiej przebudowy pałacu za panowania Zygmunta Starego. W latach 1927–1939 w jednej z sal mieściła się sypialnia prezydenta Ignacego Mościckiego.[11]

Źródło: Urząd Miasta Krakowa, Pałac Królewski , Data publikacji: 2010.07.19, Data odczytu: 2026.10.19

14 W 1795 r. Prusacy wykradli z Wawelu insygnia koronacyjne

W 1795 r. Prusacy wykradli z Wawelu polskie insygnia koronacyjne, które bezpowrotnie przepadły. W latach 1804–1807 pałac królewski zaadaptowano na koszary dla wojsk austriackich. Przez znaczną część XIX w. wzgórze zajmowało wojsko. Gruntowna restauracja rezydencji rozpoczęła się w 1905 r., po opuszczeniu Wawelu przez armię, a od 1916 r. prowadził ją Adolf Szyszko-Bohusz.[10][11]

Źródła: Urząd Miasta Krakowa, Historia zamku , Data publikacji: 2010.07.19, Data odczytu: 2026.10.20; Urząd Miasta Krakowa, Pałac Królewski , Data publikacji: 2010.07.19, Data odczytu: 2026.10.20

15 Zygmunt August kupił 160 arrasów, a przetrwało 137

Król Zygmunt August kupił 160 arrasów, które utkano dla niego w Brukseli, a ich wykonanie trwało 10 lat. Do dziś przetrwało 137 arrasów z jego kolekcji i wszystkie pokazano na wystawie w Zamku Królewskim na Wawelu. 19 z nich to tkaniny bardzo dużych rozmiarów. Według Urzędu Miasta Krakowa to największa i najcenniejsza kolekcja tego typu w Europie.[12][11]

Źródła: Zamek Królewski na Wawelu, Przewodnik w języku prostym: arrasy , Data odczytu: 2026.10.20; Urząd Miasta Krakowa, Pałac Królewski , Data publikacji: 2010.07.19, Data odczytu: 2026.10.20

16 Po traktacie z 1921 r. do Polski wróciło 136 arrasów

18 marca 1921 r. Polska i Rosja podpisały traktat, który zobowiązał Rosję do zwrotu arrasów Zygmunta Augusta. Na jego podstawie do Polski wróciło 136 arrasów, które w czasie II wojny światowej wywieziono z zamku i ukrywano przez 22 lata. 18 marca 1961 r., z okazji ich powrotu, na zamku otwarto nową wystawę. Wawel upamiętnił te daty wystawą „Wszystkie arrasy króla. Powroty 2021–1961–1921”.[12]

Źródło: Zamek Królewski na Wawelu, Przewodnik w języku prostym: arrasy , Data odczytu: 2026.10.19

Zabytki i dziedzictwo

17 Historyczne centrum Krakowa jest na liście UNESCO od 1978 r.

W 1978 r. historyczne centrum Krakowa wpisano na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Chroniony obszar ma 149,65 ha, a strefa buforowa 907,35 ha. Składa się z 3 zespołów: średniowiecznego miasta lokacyjnego, Wzgórza Wawelskiego i Kazimierza ze Stradomiem. Według UNESCO to jeden z najwybitniejszych przykładów europejskiej urbanistyki.[2]

Źródło: UNESCO World Heritage Centre, Historic Centre of Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

18 8 września 1994 r. Kraków uznano za pomnik historii

8 września 1994 r. Prezydent RP uznał „Kraków – historyczny zespół miasta” za pomnik historii. Granice chronionego zespołu obejmują Stare Miasto, Wawel, Stradom, Kazimierz i Podgórze, a także Ogród Botaniczny i Obserwatorium Astronomiczne. Pomniki historii ustanawia się w Polsce właśnie od 1994 r.[13][14]

Źródła: Zarządzenie Prezydenta RP z dnia 8 września 1994 r. w sprawie uznania za pomnik historii , Data odczytu: 2026.10.20; Radio Kraków, Kopiec Kościuszki w Krakowie wśród nowych pomników historii , Data publikacji: 2017.11.23, Data odczytu: 2026.10.20

19 Ołtarz Wita Stwosza powstawał 12 lat

Główna część kościoła Mariackiego pochodzi z 1497 r. W środku znajduje się witraż z 1370 r. i wspaniały ołtarz Wita Stwosza, który powstawał w latach 1477–1489. Według Britanniki w Krakowie są tysiące zabytkowych budynków i miejsc, a najbardziej wyróżniają się kościoły. Sukiennice to przykład architektury renesansowej.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

20 Hejnał z wieży Mariackiej gra się co godzinę od ponad 600 lat

Od ponad 600 lat z wieży Mariackiej trębacz co godzinę, przez całą dobę, gra hejnał na 4 strony świata. Początki tej tradycji łączy się z końcem XIV w., gdy w Krakowie przebywało wielu Węgrów. Wieża ma 81 m wysokości i wieńczy ją późnogotycki hełm ze złocistą koroną.[15]

Źródło: Urząd Miasta Krakowa, Wieża Mariacka , Data publikacji: 2012.02.20, Data odczytu: 2026.10.19

21 Hejnalista pokonuje 239 stopni na wysokość 54 m

Aby dotrzeć do miejsca, z którego gra się hejnał, trzeba wspiąć się po 239 stopniach na wysokość 54 m. Trębacz mariacki pokonuje tę drogę w 2,5 minuty. W maleńkiej izdebce 54 m nad płytą Rynku Głównego mieści się, jak pisze Urząd Miasta Krakowa, Najwyższe Stanowisko w Rzeczypospolitej.[15]

Źródło: Urząd Miasta Krakowa, Wieża Mariacka , Data publikacji: 2012.02.20, Data odczytu: 2026.10.19

22 Mury Barbakanu mają 3 m grubości

Ze średniowiecznych umocnień Krakowa zachowały się 2 budowle. Barbakan to okrągły bastion z XV w. o ceglanych murach grubości 3 m. Stoi obok drugiej zachowanej budowli obronnej, XIII-wiecznej Bramy Floriańskiej. Na Kazimierzu, dawnej dzielnicy żydowskiej, znajduje się cmentarz Remuh z dobrze zachowanymi nagrobkami z XVI w.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

23 Podziemia Rynku udostępniono zwiedzającym 24 września 2010 r.

24 września 2010 r. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa otworzyło pod Rynkiem Głównym wystawę „Śladem europejskiej tożsamości Krakowa”. Badania archeologiczne we wschodniej części Rynku rozpoczęły się w sierpniu 2005 r. i wydobyto podczas nich liczną grupę średniowiecznych zabytków. Budowa podziemnej trasy trwała od sierpnia 2009 do lipca 2010 r.[16]

Źródło: Firlet E., Podziemia Rynku Głównego w Krakowie – od eksploracji do trasy turystycznej , Data odczytu: 2026.10.19

24 Kopalnia w Wieliczce ma 300 km chodników

Tuż za Krakowem leży kopalnia soli w Wieliczce, działająca od co najmniej 700 lat. Ma około 300 km podziemnych chodników, w których działają sanatorium, muzeum i kilka kaplic. UNESCO wpisało kopalnię na Listę Światowego Dziedzictwa w 1978 r., tak jak historyczne centrum Krakowa.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

25 W latach 1989–1998 kopalnia w Wieliczce była na liście zagrożonego dziedzictwa

W latach 1989–1998 kopalnia soli w Wieliczce znajdowała się na Liście Światowego Dziedzictwa w Zagrożeniu. Komitet Światowego Dziedzictwa zdjął ją z tej listy 1 grudnia 1998 r., razem ze Starym Miastem w Dubrowniku. Kopalnia jest chroniona jako zabytek rejestrowy od 1976 r., a jako pomnik historii od 1994 r.[17]

Źródło: UNESCO World Heritage Centre, Wieliczka and Bochnia Royal Salt Mines , Data odczytu: 2026.10.19

26 Obiekt UNESCO z kopalniami soli ma 1104,947 ha

Obiekt UNESCO „Królewskie kopalnie soli w Wieliczce i Bochni” ma 1104,947 ha powierzchni i 580,601 ha strefy buforowej. Obejmuje kopalnie w Wieliczce i Bochni oraz Zamek Żupny w Wieliczce, skąd zarządzano wydobywaniem. Według UNESCO sól kamienną wydobywano tu od XIII w., a podziemna trasa turystyczna istnieje od początku XIX w. Granice obiektu zmieniano w 2008 i 2013 r.[17]

Źródło: UNESCO World Heritage Centre, Wieliczka and Bochnia Royal Salt Mines , Data odczytu: 2026.10.19

Nauka i kultura

27 Akademię Krakowską założono w 1364 r.

W 1364 r. król Kazimierz Wielki założył Akademię Krakowską, dzisiejszy Uniwersytet Jagielloński. Według Britanniki to druga najstarsza uczelnia w Europie Środkowej, która przez stulecia przyciągała naukowców, artystów i uczonych z całego kontynentu. W XIV w. Kraków był gospodarczym i politycznym centrum Polski oraz ważnym punktem handlu między Anglią a Węgry.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

28 26 lipca 1400 r. Władysław Jagiełło odnowił krakowski uniwersytet

Uniwersytet w Krakowie, założony 12 maja 1364 r., miał początkowo 3 wydziały: sztuk wyzwolonych, medycyny i prawa. Po przerwie wznowił nauczanie w 1391 r. dzięki staraniom królowej Jadwigi. 26 lipca 1400 r. król Władysław Jagiełło odnowił uczelnię z zapisu w testamencie Jadwigi. Dodano wtedy 4. wydział, teologię.[18]

Źródło: Samorząd Studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, History , Data publikacji: 2022.05.04, Data odczytu: 2026.10.19

29 W XV w. prawie połowa krakowskich studentów była cudzoziemcami

W XV w. na Uniwersytet Krakowski przyjmowano co roku około 200 studentów, a prawie połowę z nich stanowili cudzoziemcy. W 1491 r. studia rozpoczął tu Mikołaj Kopernik, późniejszy autor dzieła „O obrotach sfer niebieskich”. Obecną nazwę, Uniwersytet Jagielloński, uczelnia przyjęła dopiero w 1817 r.[18]

Źródło: Samorząd Studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, History , Data publikacji: 2022.05.04, Data odczytu: 2026.10.19

30 W 1883 r. w Krakowie po raz pierwszy skroplono tlen z powietrza

W kwietniu 1883 r. Karol Olszewski i Zygmunt Wróblewski skroplili w Krakowie tlen, a wkrótce potem azot i tlenek węgla. Wspólne prace rozpoczęli w lutym 1883 r. w Zakładzie Fizyki w Collegium Physicum przy ul. św. Anny. Ciśnienie krytyczne tlenu oszacowali na około 50 atmosfer, a temperaturę krytyczną na -113°C .^{[19][18]}

Źródła: Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ, Folder 130. rocznicy skroplenia gazów trwałych w Krakowie , Data odczytu: 2026.10.20; Samorząd Studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, History , Data publikacji: 2022.05.04, Data odczytu: 2026.10.20

31 Uniwersytet Jagielloński kształci około 40 tys. studentów

Uniwersytet Jagielloński ma 16 wydziałów, w tym 3 medyczne, ponad 3,5 tys. nauczycieli akademickich i około 40 tys. studentów i doktorantów. Pierwsze studentki pojawiły się na uczelni w 1897 r. W 2015 r. uruchomiono przy uniwersytecie Solaris, pierwszy synchrotron w Polsce.^[18]

Źródło: Samorząd Studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, History , Data publikacji: 2022.05.04, Data odczytu: 2026.10.19

32 Muzeum Narodowe w Krakowie powołano w 1879 r.

Muzeum Narodowe w Krakowie powołano uchwałą Rady Miasta Krakowa w 1879 r. Pierwszy statut muzeum powstał w 1883 r., a pierwszą siedzibą były Sukiennice. Dziś muzeum przechowuje ponad 900 tys. eksponatów i ma 9 oddziałów w Krakowie oraz 1 w Zakopanem. W 2019 r. NBP wydał srebrną monetę na 140-lecie muzeum.^[20]

Źródło: Narodowy Bank Polski, 140-lecie Muzeum Narodowego w Krakowie , Data odczytu: 2026.10.20

33 Od 2017 r. „Dama z gronostajem” należy do Muzeum Narodowego w Krakowie

21 czerwca 2017 r. zbiory Czartoryskich zostały przekazane na własność Muzeum Narodowemu w Krakowie. W tej kolekcji jest m.in. „Dama z gronostajem” Leonarda da Vinci. Muzeum Czartoryskich, z którego pochodzi ta kolekcja, otwarto w 1801 r. w Puławach.^[20]

Źródło: Narodowy Bank Polski, 140-lecie Muzeum Narodowego w Krakowie , Data odczytu: 2026.10.20

34 Pierwszy konkurs szopek krakowskich odbył się 21 grudnia 1937 r.

Pierwszy konkurs szopek krakowskich odbył się 21 grudnia 1937 r. z inicjatywy kierownika Miejskiego Biura Propagandy dr. Jerzego Dobrzyckiego. Szopkarze prezentują prace pod pomnikiem Adama Mickiewicza na Rynku Głównym. W 2022 r. odbył się 80. konkurs, a wystawę pokonkursową pokazano w 9 salach Pałacu Krzysztofory.^[21]

Źródło: Muzeum Krakowa, Konkurs Szopek Krakowskich. Katalog wystawy pokonkursowej (2023) , Data odczytu: 2026.10.19

35 Szopki krakowskie są na liście UNESCO od 29 listopada 2018 r.

29 listopada 2018 r., na posiedzeniu na Mauritiusie, UNESCO wpisało tradycję szopkarstwa krakowskiego na Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości. W każdy pierwszy czwartek grudnia twórcy prezentują szopki na Rynku Głównym. Od grudnia do lutego ich prace pokazuje Muzeum Historyczne Miasta Krakowa.^[22]

Źródło: Urząd Miasta Krakowa, Kraków's Christmas cribs make UNESCO list , Data publikacji: 2018.12.04, Data odczytu: 2026.10.19

36 Kraków był 7. Miastem Literatury UNESCO na świecie

21 października 2013 r. na konferencji w Pekinie Kraków ogłoszono Miastem Literatury UNESCO. Był siódmym miastem na świecie z tym tytułem. Prace nad wnioskiem rozpoczęto w 2010 r., a pod koniec 2011 r. prezydent miasta Jacek Majchrowski złożył go w UNESCO.[23]

Źródło: Urząd Miasta Krakowa, UNESCO Creative Cities Network , Data publikacji: 2020.12.02, Data odczytu: 2026.10.19

Miasto dziś

37 Kraków zajmuje 327 km² i dzieli się na 18 dzielnic

Kraków ma 327 km² powierzchni i jest drugim miastem w Polsce pod względem liczby mieszkańców i powierzchni. Z południa na północ rozciąga się na 18 km, a z zachodu na wschód na 31 km. Miasto ma 4 obszary administracyjne, podzielone łącznie na 18 dzielnic. Najdłuższą ulicą Krakowa jest Igołomska, licząca 9,5 km.[24][25]

Źródła: Urząd Miasta Krakowa, O Krakowie – informacje praktyczne , Data publikacji: 2017.03.09, Data odczytu: 2026.10.20; Urząd Miasta Krakowa, Liczby o Krakowie , Data publikacji: 2020.09.22, Data odczytu: 2026.10.20

38 Najwyższy punkt Krakowa leży 383,6 m n.p.m.

Najwyżej położonym punktem Krakowa jest Kopiec Piłsudskiego na Sowińcu, wznoszący się na 383,6 m n.p.m. Najniżej leży ujście potoku Kościelnickiego, na wysokości 187 m n.p.m. Różnica między tymi punktami wynosi więc prawie 197 m. Organizowane życie miejskie zaczęło się tu około VII–VIII w. n.e., a ślad dawnych mieszkańców to kopce Krakusa i Wandy.[24]

Źródło: Urząd Miasta Krakowa, O Krakowie – informacje praktyczne , Data publikacji: 2017.03.09, Data odczytu: 2026.10.19

39 W 2021 r. w Krakowie mieszkało 800 653 osoby

Według Britanniki w 2021 r. Kraków liczył 800 653 mieszkańców. To jedno z największych miast Polski, stolica województwa małopolskiego, leżąca po obu stronach górnej Wisły. Po wojnie władze zbudowały tu ogromny kombinat Nowa Huta, który zmienił Kraków z miasta uniwersyteckiego w ośrodek przemysłowy.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

40 W 2020 r. w Krakowie zmarło o 65 osób więcej, niż się urodziło

W 2020 r. w Krakowie urodziło się 9054 dzieci, a zmarło 9119 osób, wynika z danych GUS podanych przez Urząd Miasta Krakowa. Przyrost naturalny wyniósł więc –65. Rok wcześniej był dodatni: 9454 urodzenia i 7929 zgonów dały przyrost 1525 osób. Według GUS 30 czerwca 2021 r. w Krakowie mieszkało 780 796 osób, w tym 416 692 kobiety.[25]

Źródło: Urząd Miasta Krakowa, Liczby o Krakowie , Data publikacji: 2020.09.22, Data odczytu: 2026.10.19

Kraków w liczbach

Parametr | Wartość

Lokacja miasta | 5 czerwca 1257 r.

Założenie Akademii Krakowskiej | 12 maja 1364 r.

Wpis historycznego centrum na listę UNESCO | 1978 r.

Powierzchnia obszaru UNESCO (centrum) | 149,65 ha

Arrasy Zygmunta Augusta: kupione / zachowane | 160 / 137

Wysokość wieży Mariackiej | 81 m

Stopnie na drodze hejnalisty | 239

Powierzchnia miasta | 327 km²

Liczba dzielnic | 18

Liczba mieszkańców (2021, Britannica) | 800 653

Źródła danych: Archiwum Narodowe w Krakowie, Urząd Miasta Krakowa (dane GUS), UNESCO World Heritage Centre, Zamek Królewski na Wawelu, Samorząd Studentów UJ, Encyclopaedia Britannica. Stan na 20 października 2026 r.

Mity i fakty o Krakowie

FAŁSZ

„Wszyscy królowie Polski koronowali się na Wawelu”

Pierwszym królem koronowanym na Wawelu był Władysław Łokietek w 1320 r. Od tego czasu koronowali się tu wszyscy królowie z wyjątkiem Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Augusta Poniatowskiego.[4]

Źródło: Parafia Archikatedralna na Wawelu, Katedra Królewska , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Kraków został mocno zniszczony w czasie II wojny światowej”

Według Britanniki Armia Czerwona szybko wyzwoliła Kraków w 1945 r., a miasto ucierpiało znacznie mniej niż inne miasta regionu.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Kraków , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Dzwon Zygmunt odlano w Norymberdze”

Ludwisarz Hans Behem pochodził z Norymbergi, ale dzwon odlał w Krakowie w 1520 r.[9]

Źródło: Parafia Archikatedralna na Wawelu, Królewski Dzwon Zygmunt , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Arrasy wawelskie utkali polscy rzemieślnicy”

Arrasy dla Zygmunta Augusta wykonano w Brukseli, a praca nad nimi trwała 10 lat.[12]

Źródło: Zamek Królewski na Wawelu, Przewodnik w języku prostym: arrasy , Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„Uniwersytet Jagielloński nosi tę nazwę od założenia”

Uczelnię założono w 1364 r., a nazwę Uniwersytet Jagielloński przyjęła dopiero w 1817 r.[18]

Źródło: Samorząd Studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, History , Data publikacji: 2022.05.04, Data odczytu: 2026.10.19

Źródła

1. Encyclopaedia Britannica, Kraków. Adres: <https://www.britannica.com/place/Krakow>. Data odczytu: 2026.10.15.
2. UNESCO World Heritage Centre, Historic Centre of Kraków. Adres: <https://whc.unesco.org/en/list/29/>. Data odczytu: 2026.10.20.
3. Archiwum Narodowe w Krakowie, Dokument lokacyjny miasta Krakowa z 1257 r.. Adres: <https://ank.gov.pl/dokument-lokacyjny-miasta-krakowa-z-1257-r/>. Data odczytu: 2026.10.20.
4. Parafia Archikatedralna na Wawelu, Katedra Królewska. Adres: <https://www.katedra-wawelska.pl/historia-katedry/katedra-krolewska/>. Data odczytu: 2026.10.15.
5. Instytut Pamięci Narodowej, Przystanek Historia, Czocher A., Ofiary Sonderaktion Krakau. Adres: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/70566,Ofiary-Sonderaktion-Krakau.html>. Data publikacji: 2020.07.02. Data odczytu: 2026.10.19.
6. Urząd Miasta Krakowa, Świątujemy 75. urodziny Nowej Huty. Adres: https://krakow.pl/dzielnica_xviii_nowa_huta/286586,2332,komunikat,75__urodziny_nowej_huty___program_obchodow.html. Data publikacji: 2024.09.12. Data odczytu: 2026.10.20.
7. Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie uznania za pomnik historii „Kraków – zespół architektoniczny i urbanistyczny dzielnicy Nowa Huta”. Adres: <https://api.sejm.gov.pl/eli/acts/DU/2023/222/text.html>. Data odczytu: 2026.10.20.
8. Parafia Archikatedralna na Wawelu, Zarys dziejów katedry. Adres: <https://www.katedra-wawelska.pl/historia-katedry/zarys-dziejow-katedry/>. Data odczytu: 2026.10.15.
9. Parafia Archikatedralna na Wawelu, Królewski Dzwon Zygmunt. Adres: <https://www.katedra-wawelska.pl/katedra-wawelska/dzwony-i-wieze-katedralne/krolewski-dzwon-zygmunt/>. Data odczytu: 2026.10.15.
10. Urząd Miasta Krakowa, Historia zamku. Adres: <https://krakow.pl/1460,artykul,historia-zamku.html>. Data publikacji: 2010.07.19. Data odczytu: 2026.10.20.
11. Urząd Miasta Krakowa, Pałac Królewski. Adres: https://krakow.pl/odwiedz_krakow/1461,artykul,zamek_krolewski_na_wawelu.html. Data publikacji: 2010.07.19. Data odczytu: 2026.10.20.
12. Zamek Królewski na Wawelu, Przewodnik w języku prostym: arrasy. Adres: <https://wawel.krakow.pl/images/upload/blog/dostepne/przewodnik-w-jezyku-prostym-arrasy-cze-1.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
13. Zarządzenie Prezydenta RP z dnia 8 września 1994 r. w sprawie uznania za pomnik historii. Adres: <https://eli.gov.pl/eli/MP/1994/418/ogl/pol/pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
14. Radio Kraków, Kopiec Kościuszki w Krakowie wśród nowych pomników historii. Adres: <https://www.radiokrakow.pl/aktualnosci/krakow/kopiec-kosciuszki-w-krakowie-wsrod-nowych-pomnikow-historii>. Data publikacji: 2017.11.23. Data odczytu: 2026.10.20.
15. Urząd Miasta Krakowa, Wieża Mariacka. Adres: <https://krakow.pl/turystyka/1699,artykul,wieza-mariacka.html>. Data publikacji: 2012.02.20. Data odczytu: 2026.10.19.
16. Firlet E., Podziemia Rynku Głównego w Krakowie – od eksploracji do trasy turystycznej. Wydawca: Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, 2010. Adres: <https://muzeumkrakowa.pl/plik-do-pobrania/349>. Data odczytu: 2026.10.19.
17. UNESCO World Heritage Centre, Wieliczka and Bochnia Royal Salt Mines. Adres: <https://whc.unesco.org/en/list/32>. Data odczytu: 2026.10.19.
18. Samorząd Studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, History. Adres: <https://info.samorząd.uj.edu.pl/en/university/history/>. Data publikacji: 2022.05.04. Data odczytu: 2026.10.19.
19. Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ, Folder 130. rocznicy skroplenia gazów trwałych w Krakowie. Adres: <https://fais.uj.edu.pl/documents/41628/4279661/Folder%20130%20rocznicy%20skroplenia%20gaz%C3%B3w%20trwa%C5%82ych%20w%20Krakowie.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.

20. Narodowy Bank Polski, 140-lecie Muzeum Narodowego w Krakowie. Adres: https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/11/2019_21___mn_krakow_pl.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
21. Muzeum Krakowa, Konkurs Szopek Krakowskich. Katalog wystawy pokonkursowej (2023). Adres: <https://muzeumkrakowa.pl/plik-do-pobrania/858>. Data odczytu: 2026.10.19.
22. Urząd Miasta Krakowa, Kraków's Christmas cribs make UNESCO list. Adres: https://krakow.pl/krakow_open_city/see_also/225650,339,komunikat,krakow_s_christmas_cribs_make_unesco_list_.html. Data publikacji: 2018.12.04. Data odczytu: 2026.10.19.
23. Urząd Miasta Krakowa, UNESCO Creative Cities Network. Adres: https://krakow.pl/krakow_open_city/instcbi/244859,inst,70732,2582,instcbi.html. Data publikacji: 2020.12.02. Data odczytu: 2026.10.19.
24. Urząd Miasta Krakowa, O Krakowie – informacje praktyczne. Adres: https://krakow.pl/odwiedz_krakow/148881,artykul,o_krakowie.html. Data publikacji: 2017.03.09. Data odczytu: 2026.10.20.
25. Urząd Miasta Krakowa, Liczby o Krakowie. Adres: <https://krakow.pl/biznes/1140,artykul,liczby-o-krakowie.html>. Data publikacji: 2020.09.22. Data odczytu: 2026.10.20.